

Per una comunicació responsable

Els últims mesos han estat moguts a les terres gironines pel que fa al món de la comunicació. Hem vist l'aparició d'un nou diari, la renovació de l'emissora degana, el sorgiment o la consolidació progressiva de nous projectes informatius escrits o àudio-visuals, i també la desaparició lamentable d'algun mitjà de vida massa efímera.

Tot això ha coincidit en el temps amb un fenomen generalitzat de la vida col·lectiva. També en els darrers mesos, i des d'angles ben diversos, s'ha coincidit en l'intent de responsabilitzar els periodistes —i, en general, els mitjans de comunicació— de moltes de les coses desagradables que havien succeït, a casa nostra o arreu del món. És la vella i coneguda tàctica de voler matar el missatger, com si els mitjans informatius no fossin el mirall de la pròpia societat i no calgués aplicar, doncs, aquella famosa dita castellana: «Arrojar la cara importa, que el espejo no hay por qué».

La contradicció —i la polèmica— que envolta la figura del periodista es deu fonamentalment al material amb què operen els treballadors d'aquest ofici. Material delicat, inflamable, perillós i, en ocasions, veritablement explosiu. Material doble: d'una banda, l'actualitat del món, proper o llunyà, dispers i canviant, complicat i caòtic; de l'altra, el propi cervell, la capacitat de comprensió i d'exposició dels fets i, sobretot, la llibertat d'expressar-se i d'explicar-los. La llibertat d'expressió és un dels drets fonamentals de la persona, però el periodista no sols s'ha d'expressar, sinó que fa, d'aquesta expressió, el seu ofici, l'activitat amb la qual es guanya —bé o malament— la vida. D'aquí neixen els grans problemes ètics inherents a la professió: els que enfronten el periodista amb l'empresa, amb els poders públics —constituïts o fàctics— i amb el consumidor del seu producte.

Pel que fa a aquest últim front, la relació conflictiva del periodista amb el lector, oient o telespectador deriva de la col·lisió, sovint inevitable, entre els drets de l'informador i els drets del consumidor: el dret del periodista a expressar-se i el dret del ciutadà a l'honor, a la intimitat i a la imatge. Què ha de prevaler, quan es produeix aquesta confrontació entre dos drets igualment fonamentals? És un problema que no poden preveure taxativament les lleis, i que sovint han de dilucidar els jutges, en una aplicació matisada de la norma a cada circumstància concreta. Però, per damunt de lleis i de tribunals, l'ètica periodística és una qüestió personal d'autocontrol entre la llibertat i la responsabilitat.

Per tal d'autoregular aquesta actuació, els periodistes catalans s'han atorgat fa poc un codi deontològic que conté, de manera programàtica, uns quants criteris bàsics: distinció clara entre opinions i fets, rigor en el tractament dels temes, honestat en l'obtenció de les informacions, respecte als drets de les persones, rebuig a tota discriminació, rebuig a la violència... Són, al capdavall, criteris obvis, però sempre és bo de repetir-los, d'insistir en la seva proclamació pública, de vincular-los a un compromís col·lectiu. Com ha dit Jean Daniel, il·lustre membre de la professió, «la millor manera de protegir els periodistes contra qualsevol temptació és mantenir un debat permanent sobre llurs responsabilitats».

Des d'aquesta modesta tribuna d'informació i d'opinió, també volem fer nostres els principis que informen el Codi Deontològic dels periodistes de Catalunya. Tant de bo que servissin per clarificar el debat actual sobre la funció i les atribucions dels mitjans, i per millorar la relació sempre tensa entre els comunicadors i la societat.